

Faculty of
Psychology and
Educational Sciences
"Ovidius" University
of Constanta, Romania

BLACK SEA JOURNAL OF PSYCHOLOGY

www.bspsychology.ro

9 772068 464001

Personality traits and difficulties of professional adaptation of beginners to the teaching profession

Balaban Marina¹, Rodica Gabriela Enache²

CJRAE Constanța¹, Ovidius University of Constanta, Faculty of Psychology and Educational Sciences^{1,2}
Rodicaenache3@gmail.com²

Abstract. This paper is a psychological research on the professional adaptation of beginning teachers to the profession in which we aimed to assess the level of development of coping mechanisms for teachers, assess the categories of professional values of teachers, and assess the level of stress of teachers .

Keywords: professional stress, professional values, teachers

1. Introducere

Efectele activității și personalității cadrelor didactice au făcut obiectul diverselor cercetări de psihologie, pedagogie sau de sociologia educației, în scopul identificării soluțiilor adecvate pentru disfuncționalitățile sistemului educațional, sau dimpotrivă, în scopul creșterii eficienței activității pedagogice în general, sau chiar al creșterii prestigiului profesiei în special. Principalele direcții de cercetare științifică privind rolul profesorului, au fost personalitatea sa, rolul și funcțiile sale, comunicarea și relațiile cu elevii, pregătirea și perfecționarea profesională.

Prezenta cercetare își propune identificarea principalelor dificultăți de adaptare ale cadrelor didactice debutante la profesia didactică și menționarea unor aspecte specifice dificil de gestionat specifice profesiei didactice, ca de exemplu sindromul burnout, dinamica relațiilor din mediul academic sau mecanismele de coping.

2. Cercetare privind adaptarea profesională a cadrelor didactice debutante la profesia didactică

Motivul alegerii temei este în primul rând unul de ordin practice și vizează optimizarea gradului de adaptare a cadrelor didactice la profesia didactică.

Este impetuos necesară evidențierea complexității activității didactice din punct de vedere al mobilizării resurselor interioare, iar în acest sens se impune semnalizarea acestor aspecte către factorii decidenți privind îndrumarea carierei viitoarelor cadre didactice. Nu în ultimul rând,

prezenta cercetare se dorește a furniza date suplimentare celor interesați de evoluția sistemului de învățământ preuniversitar în România, din punct de vedere al resurselor umane implicate.

2.1. Scopul și obiectivele cercetării

Cercetarea a avut un caracter constatativ-descriptiv, fiind proiectată și desfășurată în scopul cunoașterii dificultăților de adaptare profesională a cadrelor didactice debutante la sistemul de învățământ preuniversitar.

Obiectivele cercetării sunt:

1. Evaluarea nivelului de dezvoltare al mecanismelor de coping ale cadrelor didactice
2. Evaluarea categoriilor de valori profesionale ale cadrelor didactice
3. Evaluarea nivelului de stres al cadrelor didactice

2.2. Ipotezele cercetării

√ Cadrele didactice cu personalitate extrovertă manifestă mecanisme de coping activ dezvoltate la nivel superior.

√ Cadrele didactice care valorizează profesional creativitatea au un grad de realizare personală mai ridicat.

2.3. Metodologia cercetării

Lotul investigat este alcătuit din 51 de subiecți, cadre didactice debutante în învățământul preuniversitar. Subiecții au vârste cuprinse între 20 și 35 de ani. Din cei 51 de subiecți, 8 sunt de sex masculin și 43 de gen feminin, proporția fiind determinată de specificul alegerii profesionale, contrar randomizării membrilor lotului.

2.4. Instrumentele utilizate pentru colectarea datelor

Scala de coping COPE

În 1989 Carver, Scheier și Weintraub au încercat să identifice o serie de tactici dispoziționale de *coping*. Procedeele lor, COPE, cuprinde 14 scale pentru măsurarea a tot atâtor forme de *coping* care pot avea un caracter preponderent activ sau pasiv.

Chestionarul cuprinde 53 de afirmații, fiecare formă de *coping* fiind evaluată prin patru itemi, cu excepția *coping*-ului prin recurgerea la alcool și medicamente, care se măsoră printr-un singur item: "*coping activ, planificarea, eliminarea activităților concurente, reținerea de la acțiune, căutarea suportului social instrumental, căutarea suportului social emoțional, reinterpretarea pozitivă, acceptarea, negarea, descărcarea emoțională, pasivitatea mentală, pasivitatea comportamentală, recurgerea la alcool sau medicamente.*" (Carver, Scheier și Weintraub, 1989)

Testul BERKELEY

Cei 35 de itemi ai chestionarului au fost sistematizați în cadrul cercetării Universității California la Berkeley, cercetare condusă de Oliver P. John, Eileen Donahue și Robert Kentle, în efortul de a dezvolta instrumente eficiente și de scurte dimensiuni totodată, care să evalueze cele cinci mari dimensiuni ale personalității (nevrotism, extraversie, deschidere, agreabilitate, conștiinciozitate).

Inventarul Burnout

Burnout-ul este un sindrom al consumului emoțional, dezumanizării și al diminuării sentimentului de împlinire personală care pot afecta specialiștii care lucrează în mod direct cu oamenii. Consecințele burnout-ului pot afecta sever pe cei implicați în activitate, sau activitatea instituțiilor în care aceștia profesază.

Recunoscut de multă vreme drept instrumentul de referință pentru măsurarea burnout-ului, inventarul a fost elaborat în 1981 (și perfecționat ulterior) de către Christina Maslach și constă din 3 scale generale:

- Oboseala emoțională – măsoară surmenarea determinată de activitatea lucrativă.
- Depersonalizarea – măsoară emoția și răspunsul impersonal față de beneficiarul serviciilor profesionistului, dezvoltarea atitudinilor critice, cinice față de acesta.
- Realizarea personală – măsoară sentimentul competenței și reușitei profesionale.

Inventarul de valori profesionale

Inventarul de valori profesionale Work Values Inventory este destinat consilierii în vederea orientării sau selecției profesionale.

Conform lui S. Chelcea, (1994) valorile profesionale evaluate sunt: "altruism (A), estetice (E), stimularea intelectuală (Si), reușita profesională (R), independența (I), prestigiul (P), conducere (Co), avantaje economice (Ae), siguranța profesională (Sp), ambianța fizică (Am), relații cu superiorii (Rs), relații cu colegii (Rc), mod de viață (Mv), varietate (V), creativitate (C)".

2.5. Rezultate obținute și interpretarea lor

Verificarea ipotezei nr. 1

Pentru verificarea primei ipoteze de cercetare au fost realizate statistici descriptive și analize ale frecvenței răspunsurilor date de subiecți.

Pentru variabila Extroversiune au fost analizate rezultatele subiecților la scala Extroversiune din intermediul Testului BERKELEY. Pentru stabilirea mecanismelor de coping folosite a fost folosită Scala de Coping COPE.

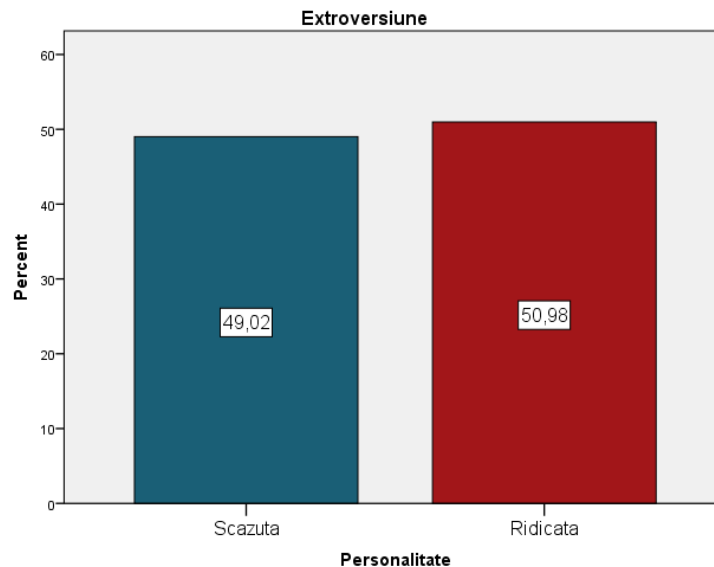
Statistici

Personalitate

N	Valid	51
	Missing	0

Extroversiune

	Frecvență	Procent	Procent Valid	Procent cumulat
Valid Scăzută	25	49,0	49,0	49,0
Valid Ridicată	26	51,0	51,0	100,0
Total	51	100,0	100,0	

Graficul anterior relevă distribuția relativă egală a subiecților în funcție de gradul de extroversiune (49% de subiecți prezintă un grad scăzut de extroversiune, în timp ce 50% dintre ei prezintă un grad ridicat de extroversiune). Pentru a analiza natura legăturii dintre variabila Extroversiune și mecanismul de coping activ a fost folosită corelația Pearson pentru date neparametrice. Natura distribuției parametrice a datelor a fost stabilită prin utilizarea testului Kosmogolov-Smirnof. **Corelația dintre variabile este semnificativă în ambele cazuri** (extroversiune ridicată/ extroversiune scăzută).

Pentru corelația dintre variabila extroversiune scăzută și mecanismul de coping activ $r=0,233$, $p<0,01$. Pragul de semnificație este mai mic de 0,05, fapt din care rezultă o corelație semnificativă. Valoarea coeficientului de corelație $r=0,233$, indică o legătură slabă de corelație între variabile. Legătura dintre variabile este direct proporțională (fapt indicat de semnul coeficientului de corelație), fapt care arată că dacă rezultatele la variabila extroversiune vor crește, vor crește și cele de la variabila coping activ.

După cum dacă rezultatele ridicate la variabila extroversiune vor scădea, vor scădea și cele de la variabila coping activ. Pentru corelația dintre variabila extroversiune ridicată și mecanismul de coping activ $r=0,632$, $p<0,01$. Pragul de semnificație este mai mic de 0,05, fapt din care rezultă o corelație semnificativă.

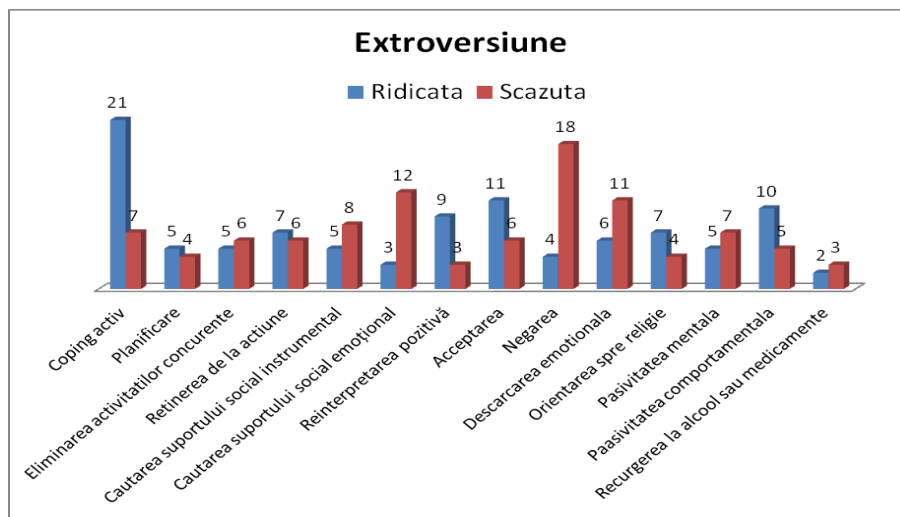
Valoarea coeficientului de corelație $r=0,632$, indică o legătură puternică de corelație între variabile. Legătura dintre variabile este direct proporțională (fapt indicat de semnul coeficientului de corelație), fapt care arată că dacă rezultatele la variabila extroversiune (ridicată) vor crește, vor crește și cele de la variabila coping activ.

Aceeași situație se va întâmpla și dacă ele vor scădea.

Corelații

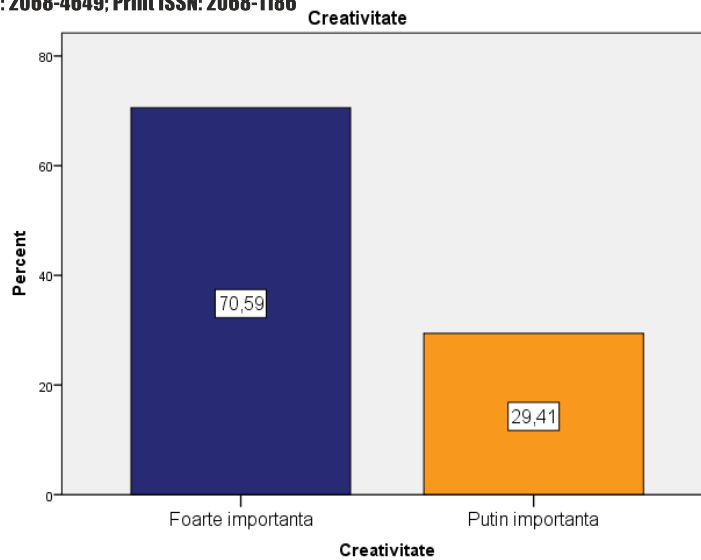
Extroversiune		Extroversiune	COPING_ACTIV
Scăzută	Pearson	1	,233
	Correlation		,000
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	25	25
Ridicată	Pearson	,233	1
	Correlation		,000
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	25	25
Extroversiune	Pearson	1	,632
	Correlation		,000
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	26	26
COPING_ACT IV	Pearson	,632	1
	Correlation		,000
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	26	26

Valorile reprezintă procente pentru fiecare mecanism de coping.

Verificarea ipotezei nr. 2

În ceea ce privește a doua ipoteză de lucru, au fost realizate statistici descriptive și analize ale frecvenței răspunsurilor date de subiecți. Pentru variabila *Realizare personală* au fost analizate rezultatele subiecților la scala din intermediul Inventarului BURNOUT. Pentru stabilirea gradului de valorizare a creativității în activitatea profesională, s-a folosit Inventarul de VALORI Profesionale Super.

Statistici

Creativitate

N	Valid	51
	Missing	0

Creativitate

	Frecvență	Procent	Procent Valid	Procent Cumulat
Foarte importantă	36	70,6	70,6	70,6
Valid Puțin importantă	15	29,4	29,4	100,0
Total	51	100,0	100,0	

Graficul anterior relevă distribuția subiecților în funcție de modalitatea de valorizare a creativității: 70% consideră creativitatea ca fiind foarte importantă în timp ce 29% dintre subiecți consideră creativitatea ca fiind mai puțin importantă.

Corelații

		REALIZARE_PERSONALA	Creativitate valorizata profesional
REALIZARE_PERSONALA	Pearson Correlation	1	,615**
	Sig. (2-tailed)		,000
	N	50	50
Creativitate valorizata profesional	Pearson Correlation	,615**	1
	Sig. (2-tailed)	,000	
	N	50	50

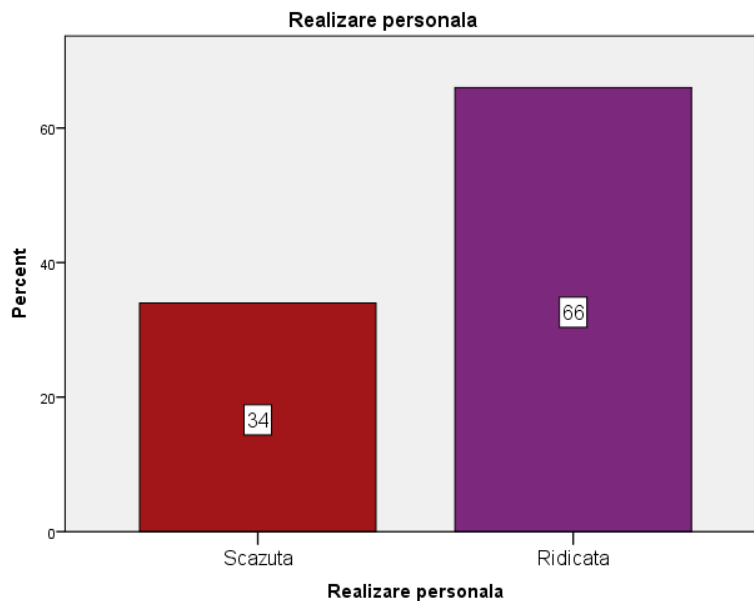
** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Pentru corelația dintre variabila creativitate valorizată profesional și realizare personală $r=0,615$, $p<0,01$, pragul de semnificație este mai mic de 0,05, fapt din care **rezultă o corelație**

semnificativă. Valoarea coeficientului de corelație $r=0,615$, indică o legătura puternică de corelație între variabile. Legătura dintre variabile este direct proporțională (fapt indicat de semnul coeficientului de corelație) ceea ce se traduce prin varierea simultană a variabilelor, anume cu cât creativitatea valorizată profesional va crește, cu atât și gradul de realizare personală va crește.

Distributia în funcție de realizarea personală (procente).

Corelația dintre creativitate și realizare personală în prezenta cercetare este redată vizual și de graficul de mai jos:

În contextual educațional contemporan schimbările sunt massive și se petrec într-un ritm extreme de alert. Realizarea personală din punct de vedere profesional depinde așadar și de gradul în care cadrele didactice valorizează creativitatea, încearcă identificarea soluțiilor creative.

Concluzii

În rezumat, datele obținute au confirmat atât prima ipoteză generală de la care s-a pornit, cât și pe cea de-a doua. Reușita profesională presupune nu numai identificarea soluțiilor pentru situațiile de impas, ci și alegerea și aplicarea unor metode creative, care își vor pune amprenta asupra dezvoltării profesionale și solicită cu necesitate adaptarea întregului demers instructiv-educativ.

De menționat faptul că prezenta cercetare s-a desfășurat pe un lot de subiecți selectați prin randomizare exclusiv din mediul urban și își propune doar să fie un punct de plecare pentru viitoare cercetări care să vizeze dificultățile de adaptare ale cadrelor didactice debutante la profesie.

Bibliografie

Carver, Charles C., Scheier, Michael F., (1989), *Assessing Coping Strategies: A Theoretically Based Approach*, *Journal of Personality and Social Psychology* American Psychological Association, Vol. 56, No. 2, 267-283, online:

<http://www.psy.miami.edu/faculty/ccarver/documents/p89COPE.pdf>.

Comisia Europeană, Eurydice, septembrie 2006, Key topics in education in Europe, volumul 3 – The teaching profession in Europe: profile, trends and concerns,

online: <http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf.ends>.

Lofthouse, Rachel, Leat, David, Towler, Carl Coaching for teaching and learning: a practical guide for schools, Guidance report, online http://www.ncl.ac.uk/cflat/news/documents/5414_CfT_FINALWeb.pdf.

Mentoring in Teacher Education

http://www.educationscotland.gov.uk/Images/mite_tcm4-712851.pdf.